

Учреждение образования
«Белорусский государственный педагогический
университет имени Максима Танка»
Институт повышения квалификации и переподготовки

УТВЕРЖДАЮ
Директор ИИКиПБПУ
И.В. Шеститко
2021

УЧЕБНАЯ ПРОГРАММА ПО УЧЕБНОМУ ПРЕДМЕТУ

«История Беларуси»

для слушателей факультета доуниверситетской подготовки, осваивающих образовательную программу, направленную на изучение отдельных учебных предметов, необходимых для поступления в учреждения образования Республики Беларусь

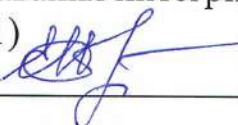
Минск, 2021

Разработчик:

Т.В.Гришкевич, старший преподаватель кафедры методики преподавания интегрированных школьных курсов факультета доуниверситетской подготовки ИПКиП БГПУ.

Рекомендована к утверждению:

Кафедрой методики преподавания интегрированных школьных курсов
(протокол № 1 от 31.08.2021)

Заведующий кафедрой Е.В.Цытрон

Советом ИПКиП БГПУ

(протокол № ____ от _____ 2021)

Оформление учебной программы и сопровождающих ее материалов действующим требованиям Министерства образования Республики Беларусь соответствует.

Начальник учебно-методического отдела ИПКиП БГПУ И.Н.Сороко

УВОДЗІНЫ

Курс «Гісторыя Беларусі» на факультэце даўніверсітэцкай падрыхтоўкі разлічаны на паглыбленне, сістэматызацыю і абагульненне ведаў слухачоў, далучэнне іх да нацыянальных і сусветных культурных традыцый, выхаванне асобы, здольнай да самарэалізацыі ва ўмовах сучаснай сацыякультурнай сітуацыі.

Рабочая праграма складзена на падставе Праграмы ўступных іспытаў па вучэбным прадмеце «Гісторыя Беларусі» для асоб, якія маюць агульную сярэдняю адукацыю, для атрымання вышэйшай адукацыі I ступені ці сярэдняй спецыяльнай адукацыі на 2021 год, зацверджанай загадам Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь 29.10.2020 за № 719.

Мэта курса – забяспечыць засваенне ведаў гісторыі сацыяльна-эканамічнага і грамадска-палітычнага жыцця беларускага народа на базавым і паглыбленым узроўнях для далейшай паспяховай здачы ўступных іспытаў у выглядзе Цэнтралізаванага тэсціравання; садзейнічаць фарміраванню культуры гістарычнага мыслення і развіццю імкнення да бесперапыннай самаадукацыі, да пастаяннага абнаўлення ўласных ведаў; удасканаліць спосабы пазнаваўчай дзейнасці слухачоў у працэсе самастойнага вывучэння дадатковай вучэбнай і энцыклапедычнай літаратуры, гістарычных крыніц.

Для дасягнення пастаўленай мэты прадугледжваецца рэалізаваць наступныя **задачы**:

– высветліць узровень падрыхтоўкі слухачоў напярэдадні пачатку навучання, актуалізаваць папярэднія веды, уменні і навыкі;

– дапамагчы слухачам лепш зразумець агульнае і асаблівае ў гісторыі Беларусі, разглядаючы гістарычныя падзеі ў кантэксце сусветнай гісторыі;

– забяспечыць засваенне слухачамі неабходнай інфармацыі, якая дазволіць не толькі добра арыентавацца ва ўсіх гістарычных перыядах і зразумець агульную логіку гістарычнага развіцця беларускага народа, яго дзяржаўнасці і культуры, але і канкрэтызаваць гэтыя агульныя веды праз вывучэнне тэрмінаў і знаёмства з асноўнымі падзеямі ў іх храналагічнай паслядоўнасці;

– сфарміраваць у слухачоў уяўленне аб дзейнасці вядомых грамадскіх, дзяржаўных і ваенных дзеячоў беларускай гісторыі;

– садзейнічаць пры вывучэнні курса фарміраванню ў слухачоў універсальных уменняў і навыкаў вучэбнай дзейнасці (уменні і навыкі работы с вучэбнай і справачнай літаратурай, гістарычнымі дакументамі і картамі, самастойнага пошуку адказа на пастаўленае пытанне і крытычнага асмыслення атрыманай інфармацыі, і г.д.);

– садзейнічаць фарміраванню ўмення вылучаць прычынна-выніковыя сувязі паміж фактамі, падзеямі і працэсамі, аналізаваць гістарычныя факты і з’явы з пазіцыі лагічнага асмыслення;

– садзейнічаць фарміраванню ўмення працаваць з тэставымі заданнямі рознага ўзроўню і рознай формай адказу (закрытай і адкрытай), картаграфічнымі тэставымі заданнямі;

– забяспечыць пастаянны кантроль за засваеннем вучэбнага матэрыялу на занятках і падчас самастойнай работы слухачоў;

– стварыць умовы для далучэння ўсіх слухачоў у інфармацыйна-адукацыйнае ўзаемадзеянне,

– стварыць умовы для павышэння культуры зносін і, такім чынам, садзейнічаць развіццю камунікатыўных навыкаў.

Асноўнай формай арганізацыі работы пад час выкладання курса з’яўляюцца практычныя заняткі, наведванне якіх – абавязковая ўмова выканання вучэбнага плана. Дзеля больш глыбокага вывучэння пэўнай тэмы і фарміравання шэрагу практычных ўменняў і навыкаў пазнавальнай дзейнасці (самастойна працаваць з літаратурай, першакрыніцамі, дакументамі, перыядычным друкам, даведнікамі і энцыклапедыямі, творча аналізаваць прачытанае, сістэматызаваць яго, дакладна і аргументавана распавядаць аб гістарычных падзеях і фактах і да т.п.) праграмай прадугледжваецца самастойная работа слухачоў курсаў. З аднаго боку такі від работы з’яўляецца асобнай формай навучання, якая ажыццяўляецца без непасрэднага ўмяшальніцтва выкладчыка, з другога – сродкам уцягвання слухачоў у самастойную пазнавальную дзейнасць, сродкам фарміравання ў іх спосабаў і навыкаў яе арганізацыі і ажыццяўлення. Асноўнай формай кантроля эфектыўнасці самастойнай працы з’яўляецца выкананне тэставых заданняў. Для правядзення заняткаў прадугледжана поўнае арганізацыйна-метадычнае забеспячэнне.

Да асноўных метадаў навучання і выхавання падчас выкладання курса можна аднесці наступнае. У залежнасці ад крыніцы атрымання ведаў: славесныя (гутарка, праца з друкаванымі і электроннымі крыніцамі і г.д.), наглядныя (выкарыстанне гістарычных карт, прагляд вучэбных відэафільмаў і да т.п.), практычныя (самастойная падрыхтоўка/вывучэнне шэрагу тэм, прадугледжаных праграмай) метады. У залежнасці ад характара пазнаваўчай дзейнасці слухачоў па засваенні вучэбнага матэрыялу: тлумачальна-ілюстратыўны, рэпрадуктыўны, часткова-пошукавы, праблемны метады і г.д.

Асноўнымі формамі прамежкавага і выніковага кантролю ведаў слухачоў падчас вывучэння курса з’яўляюцца вусныя адказы, залікі па асобным раздзелам праграмы ў выглядзе кантрольных работ, выніковы залік пасля заканчэння навучання. Усе пісьмовыя работы праводзяцца ў форме тэсціравання.

У выніку вывучэння курса «Гісторыя Беларусі» **слухачы павінны ведаць:** тэарэтычны, факталагічны, у тым ліку храналагічны і картаграфічны, вучэбны матэрыял; разумець асаблівасці дзяржаўна-палітычнага, сацыяльна-эканамічнага, этнаканфесіянальнага развіцця беларускага народа, яго матэрыяльнай і духоўнай культуры; асноўныя гістарычныя паняцці, даваць характарыстыку ўдзельнікам гістарычных падзей.

А таксама ўмець:

– суадносіць гістарычныя з’явы і працэсы гісторыі Беларусі з адпаведнымі з’явамі і працэсамі агульнаеўрапейскай гісторыі;

– характарызаваць палітычнае становішча Беларусі на розных этапах гістарычнага развіцця;

– характарызаваць і ацэньваць вынікі дзейнасці гістарычных асоб і творчасці дзеячаў культуры;

– тлумачыць прычынна-выніковыя сувязі паміж гістарычнымі фактамі;

– сістэматызаваць і абагульняць гістарычныя факты, рабіць на гэтай падставе аргументаваныя высновы;

– выкарыстоўваць змест гістарычнай карты;

– параўноўваць гістарычныя факты па самастойна вызначаных крытэрыях;

– канкрэтызаваць тэарэтычныя высновы і змест гістарычных паняццяў;

– весці комплексны вышук гістарычнай інфармацыі ў крыніцах рознага тыпу.

– авалодаць навыкамі працы з тэставымі заданнямі закрытага і адкрытага тыпу, картаграфічнымі тэставымі заданнямі

– авалодаць навыкамі канспекціравання вывучаемага матэрыялу.

Выніковая атэстацыя (залік) пасля заканчэння навучання праводзіцца ў форме тэсціравання з выкарыстаннем заданняў ЦТ, надрукаваных Рэспубліканскім інстытутам кантролю ведаў Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь.

Вучэбная праграма па вучэбным прадмеце «Гісторыя Беларусі» для слухачоў факультэта дауніверсітэцкай падрыхтоўкі, якія засвойваюць адукацыйную праграму, накіраваную на вывучэнне асобных вучэбных прадметаў, неабходных для паступлення ва ўстановы адукацыі Рэспублікі Беларусь, разлічана на 140 акадэмічных гадзін практычных заняткаў.

ВУЧЭБНА-ТЭМАТЫЧНЫ ПЛАН

НАЗВА РАЗДЕЛА	НАЗВА ТЭМЫ	КОЛЬКАСЦЬ АЎД. ГАДЗІН
I. БЕЛАРУСКІЯ ЗЕМЛІ СА СТАРАЖЫТНЫХ ЧАСОЎ ДА СЯРЭДЗІНЫ XIII СТ.	1.1. СТАРАЖЫТНАЕ ГРАМАДСТВА НА ТЭРЫТОРЫІ БЕЛАРУСІ.	
	1.1.1. Уводзіны.	2
	1.1.2. Старажытнае грамадства ў эпоху каменнага, бронзавага і жалезнага вякоў.	4
	1.1.3. Побыт, звычаі і мастацтва першабытных людзей.	2
	Усяго:	8
	1.2. УЗНІКНЕННЕ НА ТЭРЫТОРЫІ БЕЛАРУСІ ШМАТУКЛАДНАГА ГРАМАДСТВА І ДЗЯРЖАЎНАСЦІ (IV-V СТСТ. – ПЕРШАЯ ПАЛОВА XIII СТ.).	
	1.2.1. Насельніцтва беларускіх зямель у IV – канцы IX ст. Духоўная і матэрыяльная культура ўсходніх славян.	2
	1.2.2. Сацыяльна-эканамічнае развіццё беларускіх зямель у IX – сярэдзіне XIII ст. Зараджэнне феадальных адносін.	4
	1.2.3. Дзяржаўнасць усходніх славян. Княствы на тэрыторыі Беларусі.	4
	1.2.4. Прыняцце і распаўсюджванне хрысціянства ва Ўсходняй Еўропе.	1
	1.2.5. Культура беларускіх зямель у IX – сярэдзіне XIII ст.	1
	1.2.6. Беларускія землі ў канцы XII – першай палове XIII ст.	2
Усяго:	14	
II. БЕЛАРУСКІЯ ЗЕМЛІ Ў СЯРЭДЗІНЕ XIII – ПЕРШАЙ ПАЛОВЕ XVI СТ.	2.1. Палітычная сітуацыя на беларускіх землях сярэдзіны XIII ст. Утварэнне Вялікага Княства Літоўскага.	4
	2.2. Унутрыпалітычнае становішча і знешняя палітыка ВКЛ у канцы XIII – 70-я гг. XIV ст.	2
	2.3. Вялікае княства Літоўскае ў канцы XIV-XV ст.: унутраная і знешняя палітыка.	2
	2.4. Палітычнае становішча ВКЛ у першай палове XVI ст.	2
	2.5. Дзяржаўны лад, органы ўлады і кіравання ў ВКЛ.	2
	2.6. Эканамічнае развіццё і сацыяльныя адносіны ў ВКЛ у XIV – першай палове XVI ст.	4
	2.7. Культура Беларусі ў 2-ой палове XIII – першай палове XVI ст.	2
	2.8. Фарміраванне беларускай народнасці.	2
	Усяго:	20
III. БЕЛАРУСКІЯ ЗЕМЛІ Ў ДРУГОЙ ПАЛОВЕ XVI – КАНЦЫ XVIII СТ.	3.1. Утварэнне Рэчы Паспалітай. Становішча ВКЛ у палітычнай сістэме РП.	4
	3.2. Сельская гаспадарка і гарадское жыццё ў ВКЛ у другой палове XVI — XVII ст.	2

	3.3. Царква і рэлігія на беларускіх землях у XVI – першай палове XVII ст.	2
	3.4. Знешняя палітыка РП у канцы XVI – першай палове XVII ст.	2
	3.5. Беларусь у час войнаў сярэдзіны XVII –першай палове XVIII ст.	2
	3.6. Сацыяльна-эканамічнае становішча Беларусі ў XVIII ст.	2
	3.7. Палітычны крызіс Рэчы Паспалітай і яе падзелы.	2
	3.8. Культура Беларусі ў 2-ой палове XVI — XVIII ст. Уплыў Асветніцтва.	2
	Усяго:	18
IV. БЕЛАРУСЬ У XIX — ПАЧАТКУ XX СТ.	4.1. Грамадска-палітычнае становішча ў Беларусі ў першай палове XIX ст. Вайна 1812 г.	2
	4.2. Грамадска-палітычны рух у Беларусі ў першай палове XIX ст.	2
	4.3. Сацыяльна-эканамічнае развіццё бела-рускіх зямель у першай палове XIX ст.	2
	4.4. Культура Беларусі ў 1-ай палове XIX ст.	2
	4.5. Адмена прыгоннага права. Асаблівасці буржуазных рэформ другой паловы XIX ст. у Беларусі.	4
	4.6. Грамадска-палітычны рух у другой палове XIX – пачатку XX ст. у Беларусі.	2
	4.7. Развіццё сельскай гаспадаркі ў Беларусі ў другой палове XIX — пачатку XX ст.	2
	4.8. Развіццё капіталізму ў прамысловасці. Беларусі ў другой палове XIX — пачатку XX ст.	2
	4.9. Беларусь у перыяд першай буржуазна-дэмакратычнай рэвалюцыі (1905-1907).	2
	4.10. Становішча Беларусі ў гады Першай сусветнай вайны і Лютаўскай рэвалюцыі 1917 г.	2
	4.11. Культура Беларусі ў 2-ой палове XIX – пачатку XX ст. Фарміраванне беларускай нацыі.	2
		Усяго:
V. БЕЛАРУСЬ У 1917—1945 ГАДАХ	5.1 БЕЛАРУСЬ У 1917–1939 ГГ.	
	5.1.1. Кастрычніцкая рэвалюцыя 1917 г. і ўстанаўленне савецкай улады ў Беларусі.	2
	5.1.2. Абвяшчэнне і ўтварэнне беларускай дзяржаўнасці.	4
	5.1.3. Барацьба з польскай інтэрвенцыяй. Другое абвяшчэнне БССР.	2
	5.1.4. БССР у гады новай эканамічнай палітыкі.	2
	5.1.5. Грамадска-палітычнае жыццё ў БССР у 1920-я – 1930-я гг.	1
	5.1.6. Індустрыялізацыя і калектывізацыя у БССР (канец 1920-х – 1930-я гг.).	2
	5.1.7. Развіццё адукацыі, навукі і культуры ў БССР у 1920-я – 1930-я гг.	1
	5.1.8. Становішча Заходняй Беларусі ў складзе	2

	Польшчы.	
	Усяго:	16
	5.2. БЕЛАРУСЬ У ГАДЫ ДРУГОЙ СУСВЕТНАЙ ВАЙНЫ 1939–1945 ГГ.	
	5.2.1. Пачатак Другой сусветнай вайны. Уз’яднанне Заходняй Беларусі з БССР.	2
	5.2.2. Пачатак Вялікай Айчыннай вайны.	2
	5.2.3. Барацьба беларускага народа супраць нямецка-фашысцкіх акупантаў.	2
	5.2.4. Вызваленне БССР ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Заканчэнне Вялікай Айчыннай і Другой сусветнай войнаў.	2
	Усяго:	8
VI. БССР У ДРУГОЙ ПАЛОВЕ 1940-х – 1980-я ГГ.	6.1. БССР у 1945–1953 гг. Уззел БССР у заснаванні ААН.	4
	6.2. Сацыяльна-эканамічнае развіццё БССР у другой палове 1950-х – першай палове 1980-х гг.	4
	6.3. Грамадска-палітычнае жыццё ў БССР у другой палове 1950-х – першай палове 1980-х гг.	2
	6.4. БССР у другой палове 1980-х гг.	4
	6.5. Развіццё адукацыі і навукі, літаратуры і мастацтва ў БССР у 2-ой палове 1950-х – 1980-я гг.	2
	Усяго:	16
VII. РЭСПУБЛІКА БЕЛАРУСЬ У 1991 Г. – ПАЧАТКУ XXI СТ.	7.1. Абвяшчэнне і станаўленне дзяржаўнага суверэнітэту Рэспублікі Беларусь.	4
	7.2. Грамадска-палітычнае жыццё ў РБ у другой палове 1990-х гг. – пачатку XXI ст.	4
	7.3. Сацыяльна-эканамічнае раз-віццё Рэспублікі Беларусь.	4
	7.4. Міжнароднае становішча і знешняя палітыка Рэспублікі Беларусь.	2
	7.5. Развіццё культуры ў Рэспубліцы Беларусь.	2
	Усяго:	16
	Ітаго:	140

ЗМЕСТ ВУЧЭБНАЙ ПРАГРАМЫ

РАЗДЗЕЛ I. БЕЛАРУСКІЯ ЗЕМЛІ СА СТАРАЖЫТНЫХ ЧАСОЎ ДА СЯРЭДЗІНЫ XIII СТ.

ЧАСТКА 1.1. СТАРАЖЫТНАЕ ГРАМАДСТВА НА ТЭРЫТОРЫ БЕЛАРУСІ.

Тэма 1.1.1. Уводзіны.

Гісторыя як навука. Прадмет і задачы гістарычнай навукі. Яе функцыі, месца і роля ў сучасным свеце. Гісторыя Беларусі як самастойны кірунак сучаснага грамадазнаўства. Паняцце гістарычнага часу. Асноўныя канцэпцыі перыядызацыі гістарычнага працэсу. Перыядызацыя гісторыі Беларусі. Перыядызацыя гісторыі першабытнага грамадства Беларусі.

Тэма 1.1.2. Старажытнае грамадства ў эпоху каменнага, бронзавага і жалезнага вякоў.

Засяленне тэрыторыі Беларусі першабытнымі людзьмі. Умовы жыцця, асаблівасці вырабу прылад працы, заняткі і промыслы старажытных жыхароў. Спажывецкая гаспадарка. Супольнасці людзей каменнага веку. Пранікненне на тэрыторыю Беларусі індаеўрапейцаў. Узнікненне жывёлагадоўлі і земляробства. Пераход ад спажывецкай да вытворчай гаспадаркі. Роля металаў у жыцці старажытных людзей. Узрастанне ролі мужчынскай працы. Узнікненне маёмаснай няроўнасці. Змены ў гаспадарцы і матэрыяльнай культуры жалезнага веку.

Тэма 1.1.3. Побыт, звычаі і мастацтва першабытных людзей.

Уяўленні першабытных людзей аб навакольным асяроддзі. Звычаі і абрады, пахавальны абрад. Культ продкаў. Міфалогія. Старажытнае мастацтва. Музычныя інструменты. Змены ў матэрыяльнай і духоўнай культуры людзей першабытнага грамадства.

ЧАСТКА 1.2. УЗНІКНЕННЕ НА ТЭРЫТОРЫІ БЕЛАРУСІ ШМАТУКЛАДНАГА ГРАМАДСТВА І ДЗЯРЖАЎНАСЦІ (IV-V СТСТ. – ПЕРШАЯ ПАЛОВА XIII СТ.).

Тэма 1.2.1. Насельніцтва беларускіх зямель у IV – канцы IX ст.

Балты і славяне на тэрыторыі Беларусі. Славяна-балцкае ўзаемадзеянне. Аб'яднанні ўсходніх славян на беларускіх землях: крывічы-палачане, дрыгавічы, радзімічы. Грамадскі лад усходніх славян. Утварэнне суседскай (сельскай) абшчыны. Язычніцкія вераванні і абрады ўсходніх славян. Матэрыяльная культура.

Тэма 1.2.2. Сацыяльна-эканамічнае развіццё беларускіх зямель у IX – сярэдзіне XIII ст. Зараджэнне феадальных адносін.

Агульная характарыстыка феадалізму як грамадска-эканамічнай з'явы. Гаспадарчыя заняткі ўсходніх славян. Удасканалванне спосабаў апрацоўкі глебы і асноўных прылад працы. Раслаенне грамадства. Абавязкі насельніцтва: даніна і палюддзе. Складванне феадальных адносін, асноўныя катэгорыі феадальназалежнага насельніцтва. Узнікненне і рост гарадоў. Рамесная вытворчасць і гандаль. Грашовое абарачэнне ў IX — XIII стст. Роля гарадоў у грамадскім жыцці.

Тэма 1.2.3. Дзяржаўнасць усходніх славян. Княствы на тэрыторыі Беларусі.

Паходжанне дзяржаўнасці ўсходніх славян. Старажытнаруская дзяржава ўсходніх славян (Кіеўская Русь). Полацкае княства ў IX—XI стст. Узаемаадносіны Полацка з Ноўгарадам і Кіевам. Полацкая княжацкая дынастыя. Князь Усяслаў Брачыславіч. Княжацка-вечавы лад. Улада князя і яго абавязкі. Роля веча ў грамадскім жыцці. Тураўскае княства. Берасцейская зямля, Пасожжа і Панямонне.

Тэма 1.2.4. Прыняцце і распаўсюджванне хрысціянства ва Ўсходняй Еўропе.

Сутнасць хрысціянства. Прычыны прыняцця хрысціянства. Язычніцтва і хрысціянства. Спалучэнне хрысціянскіх і язычніцкіх вераванняў у народнай свядомасці, у традыцыях і абрадах. Значэнне прыняцця хрысціянства для ўсходніх славян. Рэлігійна-асветніцкія дзеячы: Ефрасіння Полацкая, Кірыла Тураўскі.

Тэма 1.2.5. Культура беларускіх зямель у IX — сярэдзіне XIII ст.

Развіццё пісьменнасці. Рукапісныя кнігі. Кніжная мініяцюра. Царкоўнае і абарончае дойлідства на тэрыторыі Беларусі. Фрэскавы жывапіс. Помнікі прыкладнога мастацтва.

Тэма 1.2.6. Беларускія землі ў канцы XII – першай палове XIII ст.

Феадальная раздробленасць на беларускіх землях, узаемаадносіны паміж удзельнымі княствамі. Раздробленасць Полацкай зямлі ў XII – сярэдзіне XIII ст., прычыны і вынікі. Часовы ўздым Менскага княства. Адносіны паміж Полацкім і Кіеўскім княствамі. Феадальная раздробленасць Тураўскага княства. Княствы і гарады на тэрыторыі верхняга і сярэдняга Падняпроўя, Пасожжа, Пабужжа і Панямоння Агрэсія нямецкіх феадалаў-крыжакоў ва Ўсходняй Прыбалтыцы. Нашэсце мангола-татараў на Ўсходнюю і Цэнтральную Еўропу.

РАЗДЗЕЛ II. БЕЛАРУСКІЯ ЗЕМЛІ Ў СЯРЭДЗІНЕ XIII – ПЕРШАЙ ПАЛОВЕ XVI СТ.

Тэма 2.1. Палітычная сітуацыя на беларускіх землях сярэдзіны XIII ст. Утварэнне Вялікага Княства Літоўскага.

Знешнепалітычныя ўмовы ўзнікнення ВКЛ. Сацыяльна-эканамічныя прычыны ўтварэння ВКЛ. Літоўскія плямёны Верхняга Панямоння. Узвышэнне Наваградскага княства пры Міндоўгу. Унутрыпалітычнае і знешнепалітычнае становішча княства, барацьба за ўмацаванне дзяржавы. Княжанне нашчадкаў Міндоўга ў 2-ой палове XIII ст. Усходнеславянскі этнічны фундамент ВКЛ.

Тэма 2.2. Унутрыпалітычнае становішча і знешняя палітыка ВКЛ у канцы XIII – 70-я гг. XIV ст.

Умацаванне ўлады вялікіх князёў літоўскіх. Княжэнне Віценья і Гедыміна. Альгерд і Кейстут. Пашырэнне тэрыторыі ВКЛ пры Альгердзе. Адносіны з Тэўтонскім Ордэнам, Залатой Ардой (бітва на р. Сінія Воды),

Маскоўскім княствам (паходы Альгерда на Маскву). Шляхі ўключэння беларускіх зямель у склад ВКЛ.

Тэма 2.3. ВКЛ у канцы XIV – XV ст.: унутраная і знешняя палітыка.

Альгерд і Кейстут. Дынастычная барацьба ў 70–90-я гг. XIV ст. Барацьба Ягайлы за вялікае княжанне. Узрастанне знешняй небяспекі. Крэўская унія. Знешняя і ўнутраная палітыка Вітаўта. Грунвальдская бітва: вынікі і гістарычнае значэнне. Супярэчнасці паміж групамі феадалаў у ВКЛ. Грамадзянская вайна паміж прыхільнікамі Свідрыгайлы і Жыгімонта. Абранне Казіміра Ягайлавіча вялікім князем і яго палітыка.

Тэма 2.4. Палітычнае становішча ВКЛ у першай палове XVI ст.

Праўленне Аляксандра і Жыгімонта I Старога. Пашырэнне правоў паноў-рады. Страта ВКЛ першынства ў збіранні «рускіх зямель». Адносіны з Вялікім Княствам Маскоўскім. Абарона ад набегу крымскіх татар. Выступленне М. Глінскага. Супярэчнасці паміж магнатамі і шляхтай.

Тэма 2.5. Дзяржаўны лад, органы ўлады і кіравання ў ВКЛ.

Адміністрацыйна-тэрытарыяльны падзел ВКЛ у сярэдзіне XIII – XIV стст. Змены ў адміністрацыйна-тэрытарыяльным падзеле ў XV – сярэдзіне XVI стст. Вышэйшыя органы ўлады і дзяржаўнага кіравання. Вялікі князь. Рада і сойм. Абмежаванне ўлады вялікага князя і павышэнне ролі магнатаў у кіраванні дзяржавай. Сістэма мясцовых органаў кіравання. Войска. Заканадаўства ВКЛ.

Тэма 2.6. Эканамічнае развіццё і сацыяльныя адносіны ў ВКЛ у XIV – першай палове XVI ст.

Стан сельскай гаспадаркі. Землеўладанне і землекарыстанне. Павіннасці сялян. Этапы запрыгоньвання сялянства. Гарады і мястэчкі. Магдэбургскае права. Рамяство і гандаль. Саслоўная структура грамадства ў ВКЛ.

Тэма 2.7. Культура Беларусі ў другой палове XIII – першай палове XVI ст.

Абарончае дойлідства. Культывыя пабудовы. Жывапіс і скульптура. Пачатак беларуска-літоўскага летапісання. Эпоха Адраджэння ў Еўропе. Рэнесансавая культура ў Беларусі. Літаратура. З'яўленне новалацінскай паэзіі. М. Гусоўскі. Францыск Скарына – усходнеславянскі і беларускі гуманіст і асветнік. Погляды Ф. Скарыны і яго друкарская дзейнасць.

Тэма 2.8. Фарміраванне беларускай народнасці.

Шматэтнічны характар ВКЛ. Асаблівасці фарміравання беларускай народнасці. Фарміраванне этнічнай тэрыторыі. Паходжанне назвы «Белая Русь».

РАЗДЗЕЛ III. БЕЛАРУСКІЯ ЗЕМЛІ ў ДРУГОЙ ПАЛОВЕ XVI – XVIII СТ.

Тэма 3.1. Утварэнне Рэчы Паспалітай. Становішча Вялікага Княства Літоўскага ў палітычнай сістэме Рэчы Паспалітай.

Пачатак Лівонскай вайны. Унутры- і знешнепалітычныя прычыны аб'яднання ВКЛ з Польшчай. Люблінскі сойм. Умовы аб'яднання ВКЛ з Каралеўствам Польскім. Далучэнне да Польшчы часткі зямель ВКЛ. Распрацоўка і прыняцце Статута 1588 г. Утварэнне Галоўнага трыбунала. Паланізацыя шляхты ВКЛ.

Тэма 3.2. Сельская гаспадарка і гарадское жыццё ў ВКЛ у другой палове XVI – XVII ст.

Уплыў гаспадарчых працэсаў у краінах Заходняй Еўропы на эканоміку ВКЛ. Станаўленне фальваркова-паншчыннай сістэмы гаспадарання. Аграрная рэформа 1557 г. Павіннасці сялян. Запрыгоньванне сялянства. Сацыяльныя супярэчнасці ў вёсцы. Стан гарадоў і іх гандлёвыя сувязі. Юрыдыкі. Мясцічкі. Цэхі. Гандаль. Сацыяльныя канфлікты ў горадзе.

Тэма 3.3. Царква і рэлігія на беларускіх землях у XVI – першай палове XVII ст.

Канфесійнае становішча ў ВКЛ. Традыцыйнае хрысціянства: праваслаўе і каталіцызм. Перадумовы рэфармацыйнага руху. Асаблівасці Рэфармацыі на беларускіх землях. Дзеячы Рэфармацыі: Мікалай Радзівіл Чорны, Сымон Будны, Васіль Цяпінскі. Вынікі і значэнне Рэфармацыі. Контррэфармацыя. П. Скарга. Дзейнасць Ордэна езуітаў на тэрыторыі Беларусі. Берасцейскі царкоўны сабор 1596 г. Уніяцкая царква.

Тэма 3.4. Знешняя палітыка Рэчы Паспалітай у канцы XVI – першай палове XVII ст.

Завяршэнне Лівонскай вайны. Заключэнне і ўмовы Ям-Запольскага міру (1582 г.). Барацьба са Швецыяй за Прыбалтыку. Альтмарскі мірны договор 1629 г. Інтэрвенцыя Рэчы Паспалітай у Расійскую дзяржаву. Дэўлінскае перамір'е (1618 г.). Барацьба за Смаленск у 30-я гг. XVII ст. Палянаўскі мірны дагавор 1634 г.

Тэма 3.5. Беларусь у час войнаў сярэдзіны XVII – пачатку XVIII ст.

Казацка-сялянская вайна 1648-1651 гг.: прычыны і характар вайны. Казацкія загоны ў Беларусі. Вайна Расіі і Рэчы Паспалітай 1654-1667 гг. Прычыны вайны. Палітыка расійскіх улад на беларускіх землях. Вынікі вайны для беларускіх зямель. Вайна са Швецыяй 1655-1660 гг. Перадумовы, прычыны і пачатак Паўночнай вайны 1700-1721 гг. Бітва каля в. Лясная. Вынікі для Беларусі. “Нямы сойм” 1717 г.

Тэма 3.6. Сацыяльна-эканамічнае становішча Беларусі ў XVIII ст.

Уплыў войнаў другой паловы XVII – першай паловы XVIII ст. на эканамічнае развіццё беларускіх зямель. Становішча ў вёсцы. Павіннасці сялян і іх юрыдычнае становішча. Сялянскія паўстанні. Становішча гарадоў. Самакіраванне. Рамесная і мануфактурная вытворчасць. Гандлёвыя сувязі. Эканамічная стабілізацыя ў 2-ой палове XVIII ст.

Тэма 3.7. Палітычны крызіс Рэчы Паспалітай і яе падзелы.

Паслабленне цэнтральнай улады і шляхецкая анархія. Барацьба магнацкіх груп. Феадальная вайна ў Рэчы Паспалітай 1697-1702 гг. Умяшальніцтва суседніх дзяржаў ва ўнутраныя справы РП. Спробы рэформаў. Першы падзел РП. Канстытуцыя 3 мая 1791 г. Другі падзел РП.

Паўстанне пад кіраўніцтвам Т. Касцюшкі: прычыны, характар, вынікі. Я. Ясінскі, М. Клеафас Агінскі. Трэці падзел РП. Уваходжанне беларускіх зямель ў склад Расійскай імперыі.

Тэма 3.8. Культура Беларусі ў другой палове XVI – XVIII ст. Уплыў Асветніцтва.

Сістэма адукацыі: каталіцкія, пратэстанцкія, праваслаўныя, уніяцкія школы. Віленская акадэмія. Асаблівасці Асветніцтва ў Беларусі. Адукацыйная камісія і змены ў сістэме адукацыі на беларускіх землях у другой палове XVIII ст. Стварэнне прафесійных навучальных устаноў. Навука: К. Семяновіч, І. Капіевіч, М. Пачобут-Адлянцікі. Літаратура. Сімяон Полацкі. Рэнэсансавы характар палацава-замкавага будаўніцтва. Стыль барока ў архітэктуры. Віленскае барока. Жывапіс. «Сармацкі партрэт». Віленская мастацкая школа. Музычнае мастацтва. «Полацкі сшытак». Батлейка. Тэатральнае мастацтва. Асаблівасці развіцця народнай культуры.

РАЗДЗЕЛ IV. БЕЛАРУСЬ У XIX — ПАЧАТКУ XX СТ.

Тэма 4.1. Грамадска-палітычнае становішча ў Беларусі ў першай палове XIX ст.

Адміністрацыйна-тэрытарыяльны падзел беларускіх зямель. Саслоўная і канфесійная палітыка расійскага ўрада. Эканамічныя змены. Абмежавальныя законы ў адносінах да яўрэяў. Беларусь у час вайны 1812 г. Палітыка французскіх акупацыйных улад. Вынікі вайны для Беларусі.

Тэма 4.2. Грамадска-палітычны рух у Беларусі ў першай палове XIX ст.

Стварэнне і дзейнасць тайных арганізацый у Беларусі. Уплыў паўстання 1830-1831 гг. на грамадска-палітычны рух у Беларусі. Змены ў палітыцы самадзяржаўя пасля падаўлення паўстання. Канфесійныя адносіны. Скасаванне ўніяцкай царквы.

Тэма 4.3. Сацыяльна-эканамічнае развіццё беларускіх зямель у першай палове XIX ст.

Становішча сялян і іх павіннасці. Крызіс феадальна-прыгонніцкай сістэмы гаспадарання. Рэформа П. Дз. Кісялёва ў дзяржаўнай вёсцы. Інвентарная рэформа. Развіццё прамысловасці. Формы прамысловай вытворчасці і пачатак прамысловага пераварота. Развіццё шляхоў зносін і гандлю. Роля кірмашоў. Гарады і мястэчкі Беларусі.

Тэма 4.4. Культура Беларусі ў першай палове XIX ст.

Асветніцтва і рамантызм. Змены ў сістэме адукацыі. Тыпы школ. Вышэйшыя навучальныя ўстановы. Станаўленне навуковых ведаў пра Беларусь і беларускі народ. Браты Тышкевічы, Я. Чачот. Літаратура. Станаўленне беларускай літаратурнай мовы. А. Міцкевіч. Я. Баршчэўскі, У. Сыракомля, В. Дунін-Марцінкевіч, П. Багрым. Тэатр і музыка. С. Манюшка. Жывапіс. І. Хруцкі, В. Ваньковіч. Архітэктура.

Тэма 4.5. Адмена прыгоннага права. Асаблівасці буржуазных рэформаў другой паловы XIX ст. у Беларусі.

Асаблівасці пераходу ад феадальнага да буржуазнага грамадства на беларускіх землях. Маніфест і Палажэнні 19 лютага 1861 г., асаблівасці іх прымянення ў Беларусі. Рэакцыя сялянства. Уплыў паўстання 1863–1864 гг. на ўмовы вызвалення сялян. Вынікі і значэнне рэформы 1861 г. Правядзенне іншых буржуазна-дэмакратычных рэформаў Аляксандра II. Контррэформы Аляксандра III.

Тэма 4.6. Грамадска-палітычны рух у другой палове XIX – пачатку XX ст. у Беларусі.

Паўстанне 1863–1864 гг. «Белая» і «чырвоная» плыні ў паўстанні. Праграма К. Каліноўскага. Вынікі паўстання для Беларусі. Урадавая палітыка ў Беларусі ў апошняй трэці XIX ст. Рэвалюцыйныя народнікі. Група «Гоман». Сацыял-дэмакратычныя арганізацыі. Утварэнне БСГ, яе праграмныя патрабаванні.

Тэма 4.7. Развіццё сельскай гаспадаркі ў Беларусі ў другой палове XIX – пачатку XX ст.

Рост буржуазнага землеўладання і асаблівасці гэтага працэсу ў Беларусі. Пераход да прадпрымальніцкай гаспадаркі. Спецыялізацыя сельскай гаспадаркі. Становішча сялян, іх сацыяльная дыферэнцыяцыя. Формы і характар сялянскай барацьбы. Прычыны і мэты сталыпінскія аграрнай рэформы. Хутар і водруб. Арганізацыя перасялення сялян у азіяцкую частку Расіі. Разбурэнне сялянскай абшчыны. Асаблівасці правядзення земскай рэформы. Вынікі рэформаў для Беларусі.

Тэма 4.8. Развіццё капіталізму ў прамысловасці Беларусі ў другой палове XIX – пачатку XX ст.

Станаўленне фабрычнай вытворчасці. Спецыялізацыя прамысловасці і яе асноўныя галіны. Асаблівасці прамысловай рэвалюцыі ў Беларусі. Рост гарадоў. Змены ў складзе гарадскога насельніцтва. Асаблівасці ў фарміраванні пралетарыяту і буржуазіі ў Беларусі. Развіццё ўнутранага і знешняга гандлю. Будаўніцтва чыгунак. Станаўленне банкаў. Уздым рабочага руху ў канцы XIX ст.

Тэма 4.9. Беларусь у перыяд першай буржуазна-дэмакратычнай рэвалюцыі (1905–1907 гг.)

Прычыны рэвалюцыі. Выступленні рабочых і сялян. Маніфест 17 кастрычніка 1905 г. і яго наступствы для Беларусі. Лагеры ў грамадска-палітычнай барацьбе: асноўныя палітычныя партыі і арганізацыі, іх праграмныя патрабаванні па нацыянальным, аграрным пытаннях, па пытанні аб уладзе. Дэпутаты ад беларускіх губерняў у Дзяржаўнай думе. Беларускі нацыянальны рух.

Тэма 4.10. Становішча Беларусі ў гады Першай сусветнай вайны і Лютаўскай рэвалюцыі 1917 г.

Пачатак вайны. Увядзенне ваеннага становішча. Акупацыя заходняй часткі Беларусі германскімі войскамі. Палітыка германскіх улад. Становішча насельніцтва. Бежанства. Заняпад сельскай гаспадаркі. Беларускі нацыянальны рух. Лютаўская рэвалюцыя 1917 г. Звяржэнне самадзяржаўя.

Фарміраванне Саветаў і буржуазных органаў улады. Двоеўладдзе. Дзейнасць палітычных партый і арганізацый. Карнілаўскі мяцеж.

Тэма 4.11. Культура Беларусі ў другой палове XIX – пачатку XX ст. Фарміраванне беларускай нацыі.

Фарміраванне беларускай нацыі. Этнічная тэрыторыя. Нацыянальны і сацыяльны склад насельніцтва Беларусі. Нацыянальная самасвядомасць. Роля газеты «Наша ніва» ў развіцці культуры Беларусі. Змены ў сістэме адукацыі. Навуковыя даследаванні аб мове, этнаграфіі беларусаў, гісторыі Беларусі. І. Насовіч, Я. Карскі, М. Доўнар-Запольскі, В. Ластоўскі. Заходнерусізм. Развіццё беларускай літаратурнай мовы і літаратуры. Ф. Багушэвіч, Я. Лучына, Цётка, Я. Купала, Я. Колас, М. Багдановіч. Станаўленне беларускага прафесійнага тэатра. І. Буйніцкі. Жывапіс. К. Альхімовіч, Н. Орда, Н. Сілівановіч, В. Бялыніцкі-Біруля. Развіццё архітэктуры.

РАЗДЗЕЛ V. БЕЛАРУСЬ У 1917–1945 ГГ.

ЧАСТКА 5.1. БЕЛАРУСЬ У 1917–1939 ГГ.

Тэма 5.1.1. Кастрычніцкая рэвалюцыя 1917 г. і ўстанаўленне савецкай улады ў Беларусі.

Нарастанне супярэчнасцей у грамадстве. Кастрычніцкае ўзброенае паўстанне ў Петраградзе. Рашэнні II Усерасійскага з’езда Саветаў і іх роля ва ўсталяванні новай рэвалюцыйнай улады. Пераход улады ў рукі Саветаў на Заходнім фронце і ў Беларусі. Утварэнне Абласнога выканаўчага камітэта Заходняй вобласці і фронту. Першыя пераўтварэнні савецкай улады. Палітыка «ваеннага камунізму» і асаблівасці яе правядзення ў Беларусі.

Тэма 5.1.2. Станаўленне беларускай нацыянальнай дзяржаўнасці.

Беларускі нацыянальны рух і скліканне Усебеларускага з’езда. Рашэнні Усебеларускага з’езда і яго роспуск. Наступленне войск кайзераўскай Германіі. Брэсцкі мір і яго вынікі для Беларусі. Абвяшчэнне Беларускай Народнай Рэспублікі. Дзейнасць Рады БНР. Барацьба супраць германскіх акупантаў. Утварэнне Сацыялістычнай Савецкай Рэспублікі Беларусь (ССРБ). Зм. Жылуновіч, А. Чарвякоў. Першы Усебеларускі з’езд Саветаў і яго рашэнні. Стварэнне Сацыялістычнай Савецкай Рэспублікі Літвы і Беларусі (Літбел).

Тэма 5.1.3. Барацьба з польскай інтэрвенцыяй. Другое абвяшчэнне БССР.

Наступленне польскіх войск і пачатак польска-савецкай вайны. Устанаўленне польскага акупацыйнага рэжыму, арганізацыя барацьбы з ім. Вызваленне войскамі Чырвонай Арміі тэрыторыі Беларусі. Другое абвяшчэнне ССРБ. Рыжскі мірны дагавор і яго вынікі для Беларусі.

Тэма 5.1.4. БССР у гады новай эканамічнай палітыкі.

Сацыяльна-эканамічнае становішча Беларусі пасля Першай сусветнай і грамадзянскай войнаў. Пераход да новай эканамічнай палітыкі (НЭП). Уплыў НЭП на пад’ём сельскай гаспадаркі, развіццё прамысловасці і гандлю. Асаблівасці НЭП у Беларусі.

Тэма 5.1.5. Грамадска-палітычнае жыццё БССР у 1920-1930-я гг.

Дзейнасць грамадскіх арганізацый. Палітычная барацьба. Устанаўленне аднапартыйнай сістэмы. Удзел ССРБ ва ўтварэнні Саюза Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік. Узбудыненні тэрыторыі БССР. Палітыка беларусізацыі, яе вынікі і значэнне. Карэнізацыя. Роля Камуністычнай партыі і Саветаў у грамадска-палітычным жыцці. Палітычныя рэпрэсіі.

Тэма 5.1.6. Індустрыялізацыя і калектывізацыя ў БССР (канец 1920-х – 1930-я гг.)

Пераход да планавай дзяржаўнай эканомікі. Асаблівасці правядзення індустрыялізацыі ў БССР і яе вынікі. Калектывізацыя сельскай гаспадаркі ў БССР: тэмпы, метады і вынікі калгаснага будаўніцтва.

Тэма 5.1.7. Развіццё адукацыі, навукі і культуры ў БССР у 1920–1930-я гг.

Меры па ліквідацыі непісьменнасці. Станаўленне і развіццё сістэмы адукацыі ў БССР. Развіццё навукі. Інстытут беларускай культуры. Беларуская акадэмія навук. Літаратура. Я. Купала, Я. Колас, М. Гарэцкі, П. Глебка, М. Лынькоў, К. Чорны. Станаўленне беларускага савецкага тэатра. Я. Міровіч, У. Галубок. Опера і балет. Зараджэнне беларускага кіно. Ю. Тарыч, У. Корш-Саблін. Выяўленчае мастацтва. М. Філіповіч, В. Волкаў, І. Ахрэмчык, У. Кудрэвіч. Архітэктура і скульптура. І. Лангбард, Г. Лаўроў.

Тэма 5.1.8. Становішча Заходняй Беларусі ў складзе Польшчы.

Палітыка польскіх улад у Заходняй Беларусі. Грамадска-палітычнае жыццё. Нацыянальна-вызваленчы рух. Дзейнасць беларускіх палітычных партый і арганізацый. Беларуская сялянска-рабочая грамада. Б. Тарашкевіч, І. Лагіновіч. Сацыяльна-эканамічнае становішча. Культура і адукацыя. Дзейнасць Таварыства беларускай школы. Літаратура. П. Пестрак, М. Танк. Жывапіс. Я. Драздовіч, П. Сергіевіч. Музычнае мастацтва. Р. Шырма.

ЧАСТКА 5.2. БЕЛАРУСЬ У ГАДЫ ІІ СУСВЕТНАЙ ВАЙНЫ 1939–1945 ГГ.

Тэма 5.2.1. Пачатак Другой сусветнай вайны. Уз'яднанне Заходняй Беларусі з БССР.

Прычыны і характар вайны. Нападзенне Германіі на Польшчу. Паход Чырвонай Арміі ў Заходнюю Беларусь. Уз'яднанне заходнебеларускіх зямель з БССР, грамадска-палітычныя, сацыяльна-эканамічныя і культурныя пераўтварэнні. БССР напярэдадні Вялікай Айчыннай вайны.

Тэма 5.2.2. Пачатак Вялікай Айчыннай вайны. Нямецка-фашысцкі акупацыйны рэжым у Беларусі.

Нападзенне Германіі на СССР. Абарончыя баі ў Беларусі і іх вынікі. Гераізм і патрыятызм савецкіх людзей. Устанаўленне нямецка-фашысцкага акупацыйнага рэжыму на тэрыторыі Беларусі. Акупацыйная палітыка. Палітыка генацыду. Калабарацыянізм.

Тэма 5.2.3. Барацьба беларускага народа супраць нямецка-фашысцкіх акупантаў.

Роля КП(б)Б у арганізацыі барацьбы з нямецка-фашысцкімі акупантамі. Стварэнне партызанскіх атрадаў. В. Корж, Ф. Паўлоўскі, Ц. Бумажкоў, М. Шмыроў. Партыйнае і камсамольска-маладзёжнае падполле. Баявая дзейнасць партызанскіх фарміраванняў. Партызанскія зоны. «Рэйкавая

вайна». Партыйнае і маладзёжна-камсамольскае падполле. Масавае супраціўленне мірнага насельніцтва акупацыйнаму рэжыму.

Тэма 5.2.4. Вызваленне БССР ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Заканчэнне Вялікай Айчыннай і Другой сусветнай войнаў.

Пачатак вызвалення БССР. Беларуская наступальная аперацыя «Баграціён». Дапамога партызан і насельніцтва Чырвонай Арміі. Вызваленне Мінска. Подзвігі савецкіх воінаў. Заканчэнне Другой сусветнай вайны. Беларусы і ўраджэнцы Беларусі на франтах Вялікай Айчыннай вайны. Уклад беларускага народа ў перамогу над фашысцкай Германіяй. Людскія і матэрыяльныя страты, якія прычыніла вайна і фашысцкая акупацыя Беларусі.

РАЗДЗЕЛ VI. БССР У ДРУГОЙ ПАЛОВЕ 1940-Х – 1980-Х ГГ.

Тэма 6.1. БССР у 1945–1953 гг. Удзел БССР у заснаванні ААН.

Выхад БССР на міжнародную арэну. Уключэнне БССР ў склад краін-заснавальніц ААН. Пасляваеннае аднаўленне народнай гаспадаркі. Працоўны подзвіг беларускага народа. Паскарэнне тэмпаў індустрыялізацыі БССР. Апераджальны рост цяжкай прамысловасці. Становішча ў сельскай гаспадарцы і меры па яе аднаўленні. Ажыццяўленне масавай калектывізацыі ў заходніх абласцях Беларусі. Асаблівасці грамадска-палітычнага жыцця. Аднаўленне працы адукацыйных устаноў. Увядзенне ўсеагульнага сямігадовага навучання. Культура. Развіццё літаратуры. Я. Колас. Я. Брыль. М. Лынькоў. І. Мележ. І. Шамякін. Творчасць П. Броўкі, М. Танка, А. Куляшова. Тэатральнае, музычнае і выяўленчае мастацтва.

Тэма 6.2. Сацыяльна-эканамічнае развіццё БССР у другой палове 1950-х – першай палове 1980-х гг.

Фарміраванне прамысловага комплексу ў БССР. Развіццё машынабудавання і металаапрацоўкі, хімічнай і нафтахімічнай прамысловасці. Урбанізацыя і яе вынікі. З'яўленне новых гарадоў і жыллёвае будаўніцтва. Развіццё сельскай гаспадаркі: меліярацыя і хімізацыя, будаўніцтва буйных жывёлагадоўчых комплексаў. Узровень дабрабыту насельніцтва. Замаруджванне тэмпаў росту эканомікі і сацыяльнай сферы ў першай палове 1980-х гг.

Тэма 6.3. Грамадска-палітычнае жыццё ў БССР у другой палове 1950-х – першай палове 1980-х гг.

Асуджэнне культуры асобы Сталіна. Спробы дэмакратызацыі грамадска-палітычнага жыцця ў гады «адлігі». Частковая рэабілітацыя. Павышэнне ролі працоўных у жыцці грамадства, грамадскія арганізацыі і аб'яднанні. Савецкая грамадска-палітычная сістэма ў другой палове 1960-х – першай палове 1980-х гг. К. Мазураў, П. Машэраў. Канстытуцыйнае замацаванне кіруючай ролі камуністычнай партыі. Роля Саветаў у грамадска-палітычным жыцці краіны.

Тэма 6.4. БССР у другой палове 1980-х гг.

Палітыка «перабудовы» і асаблівасці яе правядзення ў БССР. Увядзенне ў краіне галоснасці. Рэфармаванне савецкай палітычнай сістэмы. Выбары народных дэпутатаў у Вярхоўны Савет БССР і мясцовыя Саветы на

альтэрнатыўнай аснове. Пачатак фарміравання шматпартыйнасці. Грамадскія арганізацыі і аб'яднанні. Паглыбленне крызісных з'яў у эканоміцы. Спробы паскарэння сацыяльна-эканамічнага развіцця краіны. Перавод прадпрыемстваў на самафінансаванне і гаспадарчы разлік. Уплыў аварыі на Чарнобыльскай АЭС на эканамічнае становішча БССР. Пагаршэнне становішча ў эканоміцы. Змены ў дабрабыце народа.

Тэма 6.5. Развіццё адукацыі і навукі, літаратуры і мастацтва ў БССР у другой палове 1950-х – 1980-я гг.

Рэформа школы і пераход да абавязковага 8-гадовага навучання. Увядзенне ўсеагульнай сярэдняй адукацыі. Пашырэнне сістэмы прафесійна-тэхнічнага навучання. Развіццё вышэйшай і сярэдняй спецыяльнай адукацыі. Дасягненні ў развіцці навукі. Уплыў грамадска-палітычнага жыцця на беларускую літаратуру. Адлюстраванне гістарычных падзей у творчасці У. Караткевіча. Распрацоўка тэмы вайны ў творах І. Шамякіна, В. Быкава, І. Навуменкі, А. Адамовіча. Жыццёвыя лёсы беларусаў у творчасці І. Мележа. Беларуская паэзія. Новыя з'явы ў беларускай літаратуры ў гады перабудовы. Творчыя дасягненні дзеячаў тэатральнага, музычнага і выяўленчага мастацтва Беларусі. Кіно. Скульптура. Архітэктура.

РАЗДЗЕЛ VII. РЭСПУБЛІКА БЕЛАРУСЬ У 1991–2016 гг.

Тэма 7.1. Абвясчэнне і станаўленне дзяржаўнага суверэнітэту Рэспублікі Беларусь.

Рух за нацыянальнае адраджэнне і дзяржаўны суверэнітэт ў Беларусі. Дэкларацыя аб дзяржаўным суверэнітэце БССР 27 ліпеня 1990 г. Прыняцце 19 верасня 1991 г. назвы Рэспубліка Беларусь. Белавежскае пагадненне 8 снежня 1991 г. Стварэнне Садружнасці Незалежных Дзяржаў. Прыняцце Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь 15 сакавіка 1994 г. Выбары Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь. Першы Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь А.Р. Лукашэнка. Рэспубліканскі рэферэндум 1995 г., яго вынікі. Дзяржаўная сімволіка Рэспублікі Беларусь.

Тэма 7.2. Грамадска-палітычнае жыццё ў Рэспубліцы Беларусь у другой палове 1990-х гг. – пачатку XXI ст.

Умацаванне палітычнай сістэмы ў Рэспубліцы Беларусь. Рэспубліканскі рэферэндум 24 лістапада 1996 г. і яго вынікі. Канстытуцыя Рэспублікі Беларусь 1994 г. (са змяненнямі і дапаўненнямі), канстытуцыйны лад Рэспублікі Беларусь. Выбары Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь (2001, 2006, 2010, 2015 гг.). Рэспубліканскі рэферэндум 2004 г. Асновы ідэалогіі беларускай дзяржавы. Палітычныя партыі і грамадскія арганізацыі. Канфесіянальная палітыка дзяржавы.

Тэма 7.3. Сацыяльна-эканамічнае развіццё Рэспублікі Беларусь.

Эканамічнае становішча Рэспублікі Беларусь у першай палове 1990-х гг. Пошук шляхоў пераходу да рыначнай сістэмы эканамічных адносін. Распрацоўка беларускай мадэлі сацыяльна-эканамічнага развіцця. Сацыяльна арыентаваная рыначная эканоміка. Роля Усебеларускіх народных сходаў у вызначэнні прыярытэтаў сацыяльна-эканамічнага развіцця Рэспублікі

Беларусь. Змены ў дабрабыце насельніцтва. Дзяржаўная маладзёжная палітыка.

Тэма 7.4. Міжнароднае становішча і знешняя палітыка Рэспублікі Беларусь.

Фарміраванне і прыярытэты знешнепалітычнага курсу Рэспублікі Беларусь. Дзейнасць Беларусі ў ААН. Шматвектарнасць знешняй палітыкі Рэспублікі Беларусь. Умацаванне сувязей з краінамі СНД. Саюзная дзяржава Беларусі і Расіі. Еўразійскі эканамічны саюз. Узаемаадносіны Беларусі з краінамі Еўрапейскага Саюза. Развіццё міжнароднага супрацоўніцтва Рэспублікі Беларусь.

Тэма 7.5. Развіццё адукацыі, навукі і культуры ў Рэспубліцы Беларусь.

Афармленне дзяржаўнага статусу беларускай і рускай моў. Змены ў адукацыйнай сістэме. Дасягненні беларускай навукі. Літаратура. Творчыя дасягненні дзеячаў тэатральнага, музычнага і выяўленчага мастацтваў Беларусі. Архітэктура. Дасягненні беларускіх спартсменаў.

СРОДКІ ДЫЯГНОСТЫКІ ВЫНІКАЎ ВУЧЭБНАЙ ДЗЕЙНАСЦІ

Асноўным сродкам дыягностыкі засваення ведаў і фарміравання неабходных уменняў і навыкаў па дысцыпліне «Гісторыя Беларусі» з'яўляецца праверка заданняў рознага тыпу, якія выконваюцца слухачамі ў рамках гадзін, адведзеных на вывучэнне кожнай тэмы і кожнага раздзелу (змест вучэбнага матэрыялу дысцыпліны структурыраваны па раздзелам і тэмам). Для дыягностыкі вынікаў вучэбнай дзейнасці выкарыстоўваюцца вусныя адказы слухачоў, фронтальны апрос па пройдзенай тэме, напісанне прамежкавых кантрольных і заліковых кантрольных работ (у абсалютнай большасці – гэта выкананне слухачамі тэставых заданняў).

Ацэнка вынікаў вучэбнай дзейнасці адбываецца па дзесяцібальнай шкале адпаведна тым крытэрыям, што ўстаноўлены для абітурыентаў па дысцыпліне «Гісторыя Беларусі» Міністэрствам адукацыі Рэспублікі Беларусь.

Адзнака 0 (нуль) баллаў выстаўляецца пры адмове ад адказу.

Ацэнка вуснага адказу слухача на занятках ажыццяўляецца адпаведна наступным паказчыкам:

Баллы	Паказчыкі ацэнкі
1	Пазнаванне асобных аб'ектаў вывучэння (паняццяў, гістарычных падзей, з'яў, працэсаў, персаналій) праграмнага вучэбнага матэрыялу па прад'яўленаму апісанню
2	Распазнаванне аб'ектаў вывучэння (паняццяў, гістарычных падзей, з'яў, працэсаў, персаналій) праграмнага вучэбнага матэрыялу па прад'яўленаму апісанню
3	Перадача часткі праграмнага вучэбнага матэрыялу па памяці: фрагментарны пераказ і пералік асобных паняццяў, гістарычных падзей, з'яў, працэсаў, персаналій без тлумачэння
4	Перадача праграмнага вучэбнага матэрыялу па памяці: вызначэнне паняццяў, апісанне гістарычных падзей, з'яў, працэсаў з указаннем агульных і с указаннем агульных і адметных знешніх прыкмет без іх тлумачэння, асноўных біяграфічных звестак і дзейнасці гістарычных персаналій
5	Свядомая перадача значнай часткі праграмнага вучэбнага матэрыялу: характарыстыка вывучаемых аб'ектаў па плану (памяткі); самастойнае ажыццяўленне спосабаў вучэбна-пазнаваўчай дзейнасці па ўзору
6	Свядомая перадача ў поўным памеры праграмнага вучэбнага матэрыялу: правільнае выкарыстанне тэрміналогіі, апісанне гістарычных падзей, з'яў, працэсаў з элементамі тлумачэння, якія раскрываюць прычынна-выніковыя сувязі, адносіны, самастойнае ажыццяўленне спосабаў дзейнасці па ўзору
7	Валоданне і аперыраванне праграмным вучэбным матэрыялам у знакомай сітуацыі: канкрэтызацыя паняццяў, вывадаў прыкладамі; аналіз гістарычных падзей, з'яў, працэсаў з мэтай тлумачэння прычынна-

Баллы	Паказчыкі ацэнкі
	выніковых сувязей, вывадаў; самастойнае выкананне заданняў па алгарытму
8	Свабоднае валоданне і аперыраванне праграмным вучэбным матэрыялам у знаёмай сітуацыі: аналіз гістарычных падзей, з’яў, працэсаў з мэтай тлумачэння прычынна-выніковых сувязей, вывадаў; абагульненне вывучаемага матэрыялу; абаснаванне і доказ; раскрыццё сутнасці вывучаемых з’яў і працэсаў; выкарыстанне ўнутрыпрадметных сувязей; самастойнае выкананне заданняў па алгарытму
9	Аперыраванне праграмным вучэбным матэрыялам, ажыццяўленне спосабаў вучэбна-пазнавальнай дзейнасці ў невядомай сітуацыі; выкарыстанне міжпрадметных сувязей; ацэнка гістарычных фактаў на падставе вывучаемага матэрыялу; выкананне задач і заданняў праблемнага характару
10	Свабоднае аперыраванне праграмным вучэбным матэрыялам, ажыццяўленне спосабаў вучэбна-пазнавальнай дзейнасці ў невядомай сітуацыі; самастойнае выкананне задач і заданняў праблемнага характару; выкананне творчых заданняў і работ

Ацэнка пісьмовай работы адбываецца па стобальнай сумарнай шкале, а затым адбываецца перавод у дзесяцібальную шкалу. Выкладчыкам у пісьмовай рабоце вызначаецца колькасць балаў за кожнае заданне, якія затым сумуюцца. Крытэрыем пераводу выступае шкала, якая была распрацавана і выкарыстоўвалася УА “Рэспубліканскі інстытут кантролю ведаў” у 2007 годзе. Выбар абумоўлены прыкладным парогавым значэннем па дысцыпліне “Гісторыя Беларусі” у якасці профільнага і заліковай ацэнкай умоўна прызнаецца адзнака ў “чатыры” балы па дзесяцібальнай шкале, ці 29-38 балаў па стобальнай.

Шкала пераводу сумарнай колькасці тэставых балаў у адзнакі па дзесяцібальнай шкале

1-8	1
9-17	2
18-28	3
29-38	4
39-50	5
51-63	6
64-74	7
75-84	8
85-94	9
95-100	10

СПІС РЭКАМЕНДАВАНАЙ ЛІТАРАТУРЫ

АСНОЎНАЯ

1. Белазаровіч, В. А. Гісторыя Беларусі са старажытных часоў да канца XVIII ст. : вучэб. дапам. для 10 кл. устаноў агул. сярэд. адукацыі з беларус. мовай навучання / В. А. Белазаровіч [і інш.] ; пад рэд. В. А. Белазаровіча. – Мінск : Беларус. дзярж. ун-т, 2020. – 271 с.

2. Паноў, С. В. Гісторыя Беларусі, 1917 г.–пачатак XXI ст. : вучэб. дапам. для 9 кл. устаноў агул. сярэд. адукацыі з беларус. мовай навучання / С. В. Паноў, У. Н. Сідарцоў, В. М. Фамін. – Мінск : Беларус. дзярж. ун-т, 2019. – 182 с.

3. Цэнтралізаванае тэсціраванне. Гісторыя Беларусі : зб. тэстаў / Рэсп. інст. кантролю ведаў М-ва адукацыі Рэсп. Беларусь. – Мінск : Аверсэв, 2019. – 29 с.

ДАДАТКОВАЯ

1. Бохан, Ю. М. Гісторыя Беларусі са старажытных часоў да канца XV ст. : вучэб. дапам. для 6 кл. устаноў агул. сярэд. адукацыі з беларус. мовай навучання : у 2 ч. / Ю. М. Бохан, С. М. Цемушаў ; пад рэд. Ю. М. Бохана. – Мінск : Беларус. дзярж. ун-т, 2016. – Ч. 1 – 2016. – 163 с.

2. Бохан, Ю. М. Гісторыя Беларусі са старажытных часоў да канца XV ст. : вучэб. дапам. для 6 кл. устаноў агул. сярэд. адукацыі з беларус. мовай навучання : у 2 ч. / Ю. М. Бохан, С. М. Цемушаў ; пад рэд. Ю. М. Бохана. – Мінск : Беларус. дзярж. ун-т, 2016. – Ч. 2 – 2016. – 146 с.

3. Варонін, В. А. Гісторыя Беларусі, XVI–XVIII стст. : вучэб. дапам. для 7 кл. устаноў агул. сярэд. адукацыі з беларус. мовай навучання / В. А. Варонін [і інш.] ; пад рэд. В. А. Вароніна, А. А. Скеп'ян. – Мінск : Беларус. дзярж. ун-т, 2017. – 214 с.

4. Паноў, С. В. Гісторыя Беларусі, канец XVIII–пачатак XX ст. : вучэб. дапам. для 8 кл. устаноў агул. сярэд. адукацыі з беларус. мовай навучання / С. В. Паноў, С. В. Марозава, У. А. Сосна ; пад рэд. У. А. Сосны. – Мінск : Беларус. дзярж. ун-т, 2018. – 159 с.

5. Пурышева, Н. М. История Беларуси : шк. курс в крат. изложении / Н. М. Пурышева, М. И. Старовойтов. – Минск : Тетралит, 2014. – 240 с.

6. Шарова, Н. С. История Беларуси. Опорные конспекты для подготовки к централизованному тестированию / Н. С. Шарова. – Минск : Аверсэв, 2019. – 320 с.